

HE MAUNGA NUI KOIA KIA KORE E EKENGIA

Nā Patariki Grace

*Rütene (Lieutenant) Harlow Davey –
Ope Tauā o Piritana 1846*

Hūrae 3:

Inā te māeke o te pō nei. Kua tē te tero!
I uaua tā mātou whai i te hoariri, i te
rangatira i a Patukino me tōna iwi, me
Ngāti Karaka i te mātotoru o te ngahere.
E mōhio ana rātou ka pēneitia ngā
taumahatanga ki a mātou. Kua taunga
kē rātou ki te noho puihi. Ko tāku he
whakapiki i te wairua o aku hōia mā
te kōrero akiaki. Kei te noho hōpuni
mātou mō te pō. Mamae katoa te tinana,
paruparu katoa ngā kākahu. Nau mai te
whakatā!

Hūrae 5:

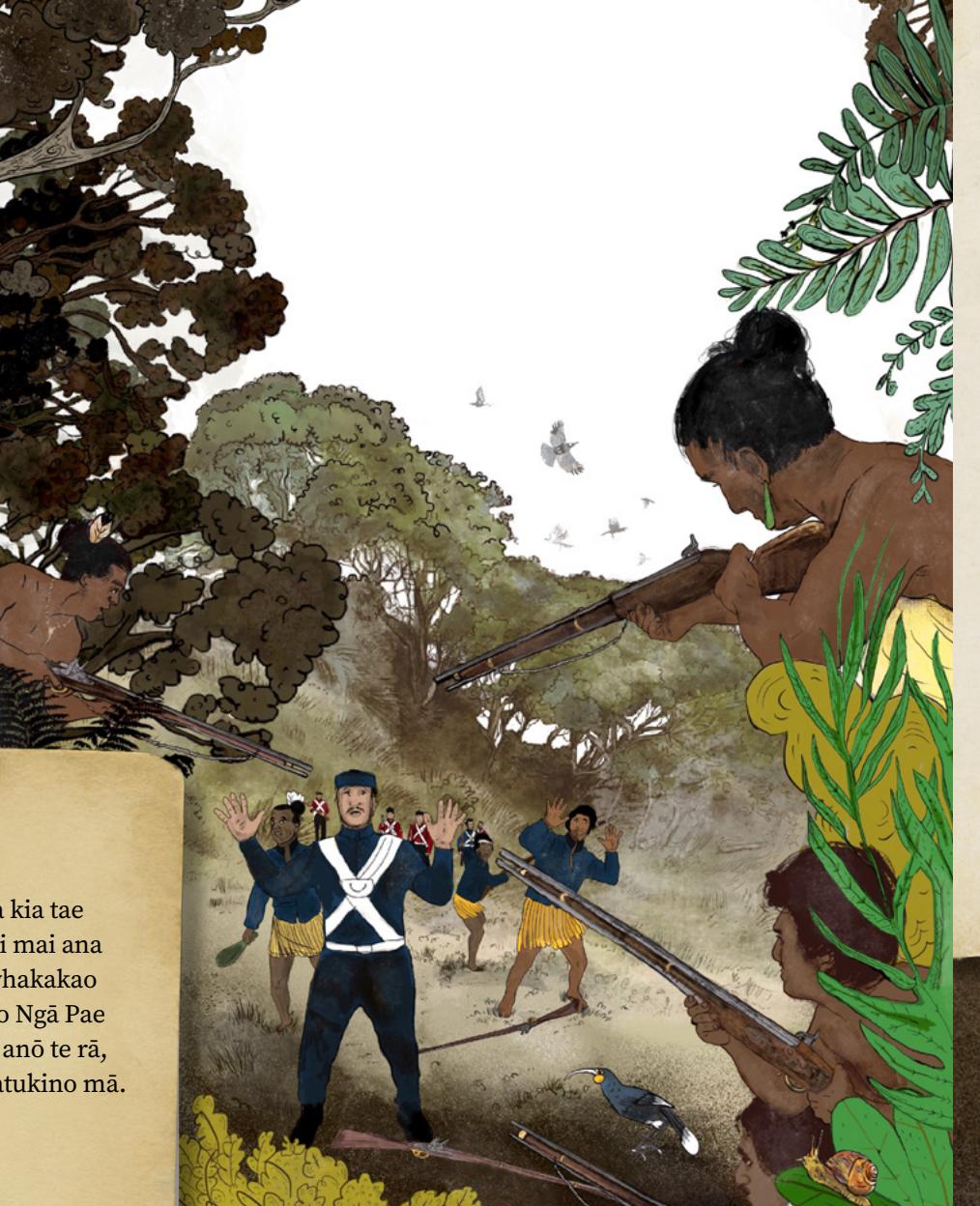
Neke atu i te kotahi rau rima tekau ngā Māori nō
Ngāti Kairākau i tō mātou taha i raro i te rangatira
i a Te Kainamu. I roto i ngā tau i mahi tahi ai mātou
i ngā kaipuke me ngā mira, nā reira au i whai arero
Māori ai. He whanaunga rātou ki te hoariri. Koirā e
tiro pī ana ētahi o ngā āpiha ki a rātou – e ai te kōrero
ko tā rātou he āwhina pea i te hoariri. Ahakoa tērā e
whakawhirinaki ana mātou ki ō mātou haumi Māori.
Kei te mōhio rātou ki ngā nekehanga o te hoariri me
ngā āhuatanga o te whenua.

Ko tōna rua rau noa iho te tokomaha o ngā toa o
te hoariri – āpiti atu ko ō rātou whānau.

I te atatū inātahirā ko
māua tahi ko taku hoa
Māori a Herewini hei
tūtei. Ka whakawhitihitī
whakaaro māua mō te
pakanga e haere ake nei
me ngā whāinga a tōna
iwi. He nui ngā take i tō
mātou taha rātou.

Hūrae 7:

I arahina mātou ko Te Kainamu me ētahi atu tokoiti, e ngā toro Māori ki te pūtake o Ngā Pae Maunga o Kōawaawa. Koinei te wāhi i kitea ai te hoariri i mua tata atu. Kātahi a Patukino me ētahi o ana toa ka puta mai, e whakakeko ana i ā rātou pū ki a mātou! Pēnei tonu au kua mate mātou, erangi ka tono a Patukino kia piri mai a Te Kainamu me tōna iwi ki a rātou. Ka mihi a Te Kainamu ngā hononga whakapapa i waenganui i a rātou, erangi, tē whakaae. Ko tā Patukino whakahoki, ahakoa tana pōuri ki tērā e kore rātou e mate wheke, ka whawhai mō te hemo tonu atu. Ka neke whakatemuri rātou ka ngaro.

Hūrae 8:

Kei te tō te rā. Kua kotahi rā mātou e whanga ana kia tae ngā hēramana o te manua HMS Scorpius, e hari mai ana i ngā mōtā e rua me ētahi atu kai. Ināianei kua whakakao mai mātou katoa, ko tōna rima rau, ki te pūtake o Ngā Pae Maunga o Kōawaawa. Ka noho ki konei kia ao rā anō te rā, kātahi ka piki ake i ngā pari ki te rapu i te pā o Patukino mā.

Hūrae 9:**Te Mura o te Ahi**

I te atatū ka tīmata a Ngāti Kairākau ki te āta ngaoki ake i ngā tahataha o te maunga, ā, ko te rima tekau o mātou ko ngā hōia i whai atu mā waenganui. Ka tū mātou ki ngā wāhi haumaru, ki ngā toka, ki ngā rākau, whakatā ai. Ka toru rau iāri mātou e ngaoki ana, engari kāore i kitea te hoariri, te pā tūwatawata rānei.

Ka tata atu ki te tihi ka kitea he pātūtū, i muri i ētahi poro rākau. He pari tūpoupou rawa atu i ūna tahataha, tē taea te piki, te whakaeke rānei mā muri. Ka karangatia te tokomaha o raro kia piki ake mai ki a mātou.

Kātahi ka rere ngā matā tuatahi a te hoariri – kāore tonu rātou i kitea, anō nei he kēhua. I tō mātou tino whakaihihi ka taiparatia te pā, ā, he moumou matā noa iho. Tāria te wā ka tau te puehu, mea rawa ake ka rongo au i te whiu o te matā e hipa tata atu ana me te ngawī o te hōia ki taku taha, nā kua mate wawē ia. Ka pērā anō ka whara te tokorua anō o mātou. I te kitenga o te kaipuhi i runga rākau ka pūhia ia kia mate.

Ka puta te tokorua o ūnā hoa
ki te tiki i a ia, ka pūhia hoki rāua.
Ka karanga au ki aku hōia me ngā
haumi Māori kia hoki whakatemuri
ki te wāhi haumaru. Ināianei kua
piki mai te nuinga o raro, e tō ake
ana i ngā mōtā.

Pakū ana te mōtā ka rere te
pōro kēnana tuatahi ki te pā, erangi
he tawhiti rawa. Ka pakū anō ka
pērā tonu. Ka whakanekē te mōtā
ka tata ake te pahūtanga ki te pā.
Nā reira i kite ai i ētahi o ngā toa
o Patukino e hōnekenekē ana, e
mārangaranga ana ki muri. Kua
tau pea te pōro kēnana ki rō pā.
Heoi anō ka whakawhitiwhiti anō te
kariri i waenga i ngā taha e rua, ā,
ka hinga ētahi atu ki ngā taha e rua
– he Pākehā, he Māori. I pēneitia te
mahi tae atu ki te pō.

Hūrae 10:

I te ata ka hakaina e Ngāti Kairākau tā rātou haka. I whakahoki a Ngāti Kainamu i tāna. Ka tīmata anō te pakanga – e rua rā anō mātou e whawhai ana. Ka pupū ake te āmaimai i a Meiha Coney. I te pau haere te hāmanu me te kai – me te mōhio anō e kore pea e taea te pā te whakaeke. Inā te kaha! Ki te hinga mātou, ka hau pea te rongo kino ki te motu mō tō mātou koretake! I te whakaaro hoki a Coney mō te haumarutanga o āna hōia. Nā reira ia i whakatau kia maunu i te pakanga, kia mutu te whawhai.

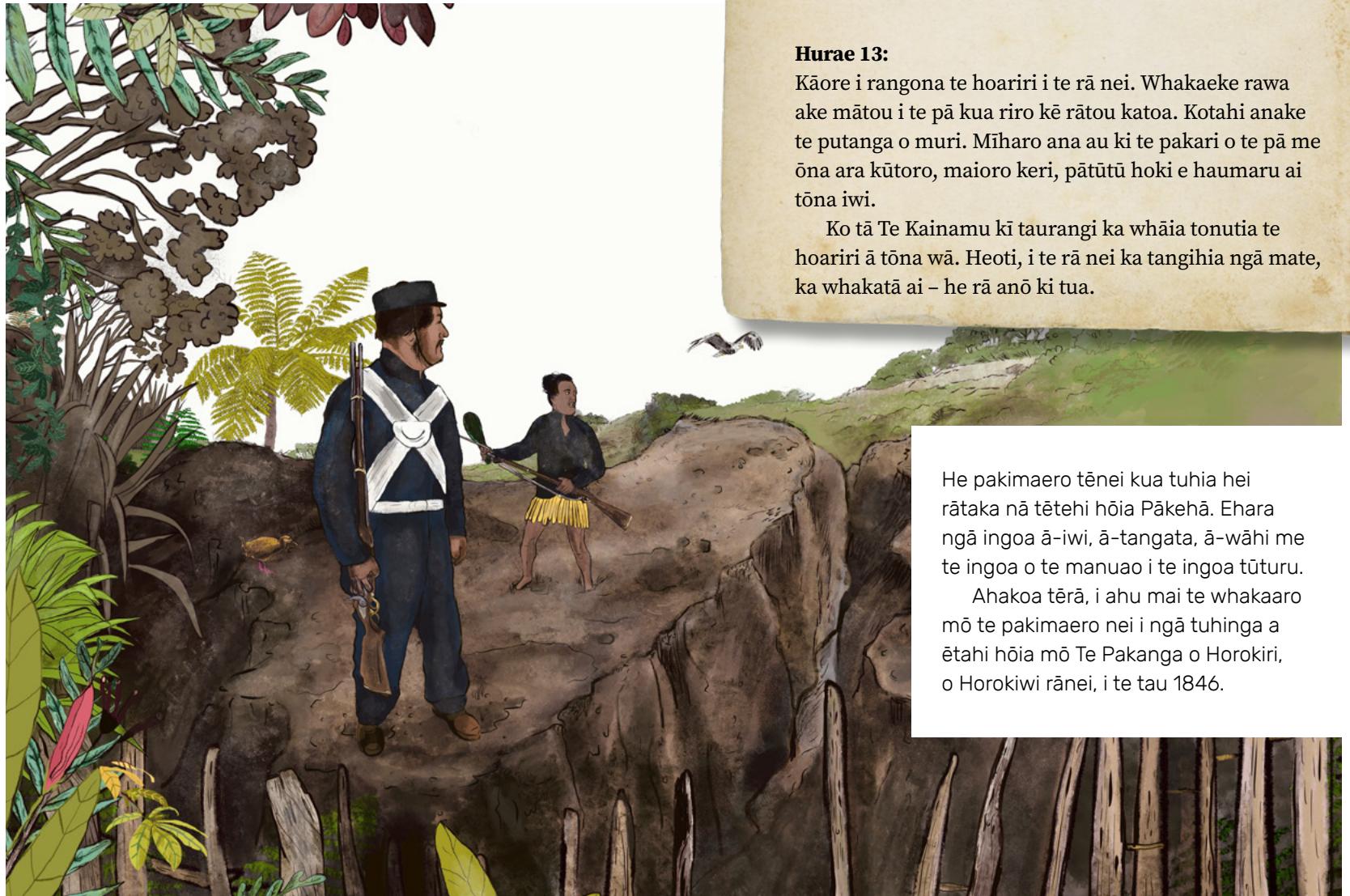
Hūrae 12:

Kātahi anō te nuinga o Te Ope Tauā o Piritana ka wehe, ā, ka hoki atu ki te papakāinga o Te Awarua.

Ko tā Te Kainamu mā rautaki he noho tonu he whakatū pātūtū, he tatari kia pau rā anō te kai a te hoariri, me te aha ka puta rātou. Ka noho tonu hoki te tokoitī o mātou ngā hōia ki te taha o Te Kainamu mā.

I te pō ka karanga atu a Patukino i ngā ingoa me ngā hononga whakapapa o rātou i hinga i tō rātou taha. I pērā hoki tā Te Kainamu whakahoki.

Hurae 13:

Kāore i rangona te hoariri i te rā nei. Whakaekē rawa ake mātou i te pā kua riro kē rātou katoa. Kotahi anake te putanga o muri. Miharo ana au ki te pakari o te pā me ūna ara kūtoro, maioro keri, pātūtū hoki e haumaru ai tōna iwi.

Ko tā Te Kainamu kī taurangi ka whāia tonutia te hoariri ā tōna wā. Heoti, i te rā nei ka tangihia ngā mate, ka whakatā ai – he rā anō ki tua.

He pakimaero tēnei kua tuhia hei rātaka nā tētehi hōia Pākehā. Ehara ngā ingoa ā-iwi, ā-tangata, ā-wāhi me te ingoa o te manuaio i te ingoa tūturu.

Ahakoa tērā, i ahu mai te whakaaro mō te pakimaero nei i ngā tuhinga a ētahi hōia mō Te Pakanga o Horokiri, o Horokiwi rānei, i te tau 1846.